
Lectori Salutem!

Lapunk új, XIX. évfolyamának első száma sokszínű, egymástól markánsan különböző témáit reményeink szerint az köti össze, hogy kiemelt aktualitással bírnak, legyen szó globális tudáskormányzásról, az elektronikus aláírásról, a fiatalok okostelefon-használatáról, a tudományos láthatóság vagy éppen a technológiai kulturális megalkotásának kérdéseiről.

Manapság egyre inkább konszenzus alakul ki arról, hogy korunk globális problémáinak megoldásához egész bolygókra kiterjedő együttműködés és összehangolt cselekvés szükséges, melynek irányítása azonban számos kérdést vet fel. Első tanulmányunkban *Z. Karvalics László* következtetései alapján a globális akcióközösség létrejöttéhez elengedhetetlen a globális tudáskormányzás (global knowledge governance, GKG) gyakorlatának kialakítása. Ehhez azonban szükség van a tudáskormányzás részvételi alapon szerveződő intézményeinek kialakításához is, mely folyamat első lépésének, a globális párbeszéd (megalógusok) gondozásának civil intézményét, a Megalogeumot javasolja a szerző. A lapszám második írásában a tudástermelés és a szakmai közösségek működésének főbb dimenzióit igyekeznek feltárni *Molnár Pál* és *Pintér Henriett*, akik tanulmányukban a hazai neveléstudományi folyóiratok hálózatában vizsgálják a szerzői láthatóság kérdését, megállapítva, hogy nem csupán a kiemelkedő publikációs teljesítmény biztosíthat figyelmet, a társszerzői együttműködéseknek is jelentős a szerepe.

Manapság a bizalom, a biztonság kérdése kiemelt kérdés a digitális szolgáltatások területén. Az adatvédelem, illetve a privacy szinte mindennapos szalagcímei mellett talán kevesebb szó esik a hitelesség legalább ennyire fontos kérdéseiről, így például az elektronikus aláírásról, amit nem könnyít meg, hogy a fogalom értelmezése az utóbbi években számos átalakuláson ment át, és keverednek jelentéstartományában a digitális aláírásra, az azonosításra, a hitelesítésre vagy éppen a feljogosításra utaló elemek. *Erdősi Péter Máté* tanulmányban igyekeznek rendet tenni az elektronikus aláíráshoz kapcsolódó fogalmak között, azok historikus vizsgálatával, amely révén átfogó kép alakítható ki a témakörrel, illetve arról is, milyen tényezők befolyásolják a megoldás terjedését. Lapszámunk negyedik cikke egy esettanulmány, melyben *Tófalvy Tamás* az iPad korai kritikai fogadtatásának egy speciális szakaszán keresztül vizsgálja egy új technológia kulturális megalkotásának folyamatát. A főként az STS és a kritikai technológiakutatás megközelítéseit felhasználó elemzés szerint az iPad fogadtatása jól demonstrálja, hogy a technológiához kapcsolt értékek és hagyományok meghatározó szerepet játszanak egy újnak észlelt technológia társadalmi státuszának kialakításában, másrészt a jelentéstársítók adott csoportjainak az értékelése erősen függhet attól, hogy milyen módon kerülnek kapcsolatba annak reprezentációjával. Az okostelefon és a közösségi média (túl)használata nagy figyelmet generáló kutatási terület, különösen a fiatalokat célzó vizsgálatok. *Pikó Bettina* és *Kiss Hedvig* online kutatásuk eredményeit ismertetik lapszámunk ötödik tanulmányában, melyben 14 és 30 év közöttiek körében térképezték fel a használati szokásokat és azok összefüggéseit.

Állandó rovatainkban (Olvasás közben, Konferenciabezsámoló) ezúttal Hegedűs Dániel mutatja be *Shoshana Zuboff* nagy visszhangot kiváltó, *The Age of Surveillance Capi-*

talism című könyvét, míg a konferenciabeszámolóink sorát ezúttal egy némiképp rendhagyó kiadással bővíti *Pintér Róbert*. Korábbi főszerkesztőnknek több, a mesterséges intelligenciával foglalkozó rendezvényen volt szerencséje részt venni a közleműltban, melyeknek tapasztalatait és legfőbb üzeneteit most egyetlen beszámolóvá gyúrva közöljük.

Műhely rovatunk eredeti szándékunk szerint lehetőséget biztosít olyan érdekességeknek, projektek, kezdeményezések bemutatására, melyeket szakcikkeinken túl megismerésre érdemesnek tartunk az információs társadalom iránt érdeklődők számára. Létrehozásakor nem gondoltuk, hogy egyszer (szerkesztői előszóval ellátva) egy politikusbeszéd is helyet kap majd a rovatban, de *Peter Pellegrini*, Szlovákia miniszterelnökének az OECD Miniszteri Tanácsának Ülésén (MCM 2019) elhangzott megnyitó beszédével (*Nyáry Mihály* értő fordításában) most kivételt teszünk, mivel véleményünk szerint kordokumentumnak tekinthető az információs társadalom historiográfiájában. A beszéd jelentős elmozdulást mutat a korábbi információs társadalom beszédmódok fő hívószavaitól (versenyképesség, a társadalom és a gazdaság átalakítás, tudásmennyiség növelése), a politikai diskurzusban is megjelenítve az emberközpontúvá formálendő technológia imperatívuszát. Hogy sikerül-e a digitális transzformáció középpontjába a humanizmust állítani, azt még nem tudhatjuk, de a közölt beszéd legalább a cél, a megfelelő irány kijelölésében újat mutat. A kérdés már csak az, mit sikerül tenni a cél elérése érdekében.

Lapszámunkhoz jó olvasást kíván

A szerkesztőség

Lapzártánk után érkezett a hír, hogy 2019. október 1-jén váratlanul elhunyt Prazsák Gergő társadalomkutató, az ELTE Társadalomtudományi Karának habilitált docense, aki 2005 óta volt az *Információs Társadalom* folyóirat szerkesztőbizottsági tagja. Gergő életéről és munkásságáról folyóiratunk egyik következő számában számolunk be.

